

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1921 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension, dels ock rörande vissa framställningar angående det civila pensionsväsendet.

1:o) I en den 11 mars 1921 dagtecknad proposition, nr 277, som hänvisats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett propositionen bilagt förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Omförmälda förslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om vissa ändringar i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 4, 5, 10, 13 och 17 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola hava följande ändrade lydelse:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 8 saml. 47 häft. (Nr 56.)

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsrådsämbete, civil tjänst med pensionsrätt i arméns eller flottans pensionskassa, tjänst vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, lärarbefattning vid folkskoleseminariernas övningsskolor, ej heller i fråga om befattning, som är uteslutande prästerlig, utan gälle i avseende å dem vad i fråga om pension nu är eller framdeles må varda stadgat.

3 §.

Såsom underlag för bestämmande av pensions belopp skall, där ej särskilt pensionsunderlag blivit i lönestaten angivet eller eljest av Konungen och riksdagen fastställt, tjäna:

a) för tjänst — — — hela lönen;

b) för annan — — — av lönen.

Vid beräkning — — — belopp.

Ej må för någon tjänst pensionsunderlag beräknas till högre belopp än sextusen kronor, där ej särskilt pensionsunderlag blivit av Konungen och riksdagen fastställt till högre belopp.

I fråga om — — — stadgat.

4 §.

Pension — — — *avkortad*.

Hel — — — föreskrifter.

Avkortad — — — föreskrives.

Där ej för särskilda fall annorlunda är stadgat, skall vid beräkning av pensions belopp iakttagas, att, om detta icke slutar å helt tiotal kronor, detsamma skall ökas till närmast högre tiotal kronor.

I fråga om — — — stadgat.

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder:

för manlig — — — trettiofem tjänstår;

för kvinnlig — — — trettio tjänstår;

dock att sådan rätt inträder:

a) för kvinnlig befattningshavare, tillhörande sjukvårds- eller ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka, för ämneslärarinna vid blindundervisningsanstalterna samt för första lärarinna, ämneslärarinna, slöjdlärarinna, husmoder och översköterska vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: vid femtiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

- b) — — —;
- c) — — —;
- d) — — —;
- e) — — —;
- f) — — —;
- g) — — —;
- h) för rektorer och lektorer vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier samt för manlig rektor vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: vid sextiofem levnads- och trettio tjänstår;
- i) — — —;
- k) — — —;
- l) — — —;
- m) — — —.

10 §.

Tjänstinnehavare skall såsom bidrag till kostnaden för beredande av pension erlägga pensionsavgift till visst årligt belopp, vilket, där ej för vissa tjänstinnehavare annat beräkningssätt blivit fastställt, skall motsvara nedan angivna procent å det för honom gällande pensionsunderlag.

Avgiftsprocenten — — — tre procent.

Avgiften — — — uppbäres.

Pensionsavgift — — — bestämmes.

13 §.

Pension — — — statskontoret.

I — — — statskontoret.

Om — — — Konungen.

Pensionen utgår, där ej för särskilda fall annorlunda är stadgat, från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, till och med den månad, under vilken pensionstagaren avlider eller pensionsrätten eljest upphör.

Häftar — — — guldits.

17 §.

Tjänstår för erhållande av pension enligt denna lag beräknas, där ej för särskilda fall annorlunda är stadgat, icke allenast för tid, under — — — angelägenheter.

I fråga om — — — beräknas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1922.

Såsom i statsrådsprotokollet omförmäles, har Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1921 dagtecknad proposition (nr 276) föreslagit riksdagen att godkänna ett vid nämnda proposition fogat förslag till kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om pension. Detta förslag var föranlett av det utav Kungl. Maj:t framlagda och av riksdagen i huvudsak godkända förslaget till ny definitiv lönereglering för nämnda verk och anslöt sig till stadgandena i den av 1920 års riksdag antagna pensionslagen för kommunikationsverken.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet vid avlåtandet av nyssberörda proposition framhöll departementschefen, att ett bifall till propositionen även föranledde vissa ändringar i den civila pensionslagen. Förslag till sådana ändringar har framlagts i nu förevarande proposition.

De föreslagna ändringarna avse huvudsakligen hänvisningar till de provisoriska undantagsbestämmelser, som innefattas i det förut berörda förslaget till kungörelse med vissa pensionsbestämmelser.

I samband härmed har emellertid Kungl. Maj:t även framlagt förslag till införande i pensionslagen av bestämmelser rörande pensionsrätt för befattningshavare vid den beslutade vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. I detta avseende har departementschefen erinrat, huru- som Kungl. Maj:t i en den 25 februari 1921 avlåten proposition på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet föreslagit riksdagen att godkänna viss ordinarie stat för nämnda vårdanstalt att gälla från och med den 1 januari 1922. Sagda stat upptager följande ordinarie befattningshavare: 1 rektor (manlig eller kvinnlig), 1 första lärarinna, 3 ämneslärarinnor, 3 slöjdlärarinnor, 1 husmoder, 1 översköterska, 1 kvinnligt skrivbiträde och 2 vaktmästare. Förutom övriga bestämmelser för åtnjutande av de i berörda stat upptagna avlöningsförmåner har Kungl. Maj:t därvid föreslagit, att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skulle gälla vad i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension eller eljest vore vid tiden för de nya lönestaternas ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdde, vid tillträdet till befattningen stadgat, dock att pensionsunderlagen för rektor skulle utgöra vissa i staten angivna belopp.

Vad angår tiden för inträdandet av rätt till hel pension för personalen vid ifrågavarande anstalt har chefen för ecklesiastikdepartementet i sitt yttrande i ärendet till statsrådsprotokollet för nämnda dag beträffande vissa befattningshavare vid ifrågavarande anstalt, nämligen manlig rektor, första lärarinna, ämneslärarinna, slöjdlärarinna, hus-

moder och översköterska, ifrågasatt vissa avvikelser från den civila pensionslagens allmänna föreskrifter. I anslutning till den uppfattning, som uttalats av chefen för ecklesiastikdepartementet, har Kungl. Maj:t nu föreslagit, att tiden för inträdande av rätt till hel pension för omförmälda befattningshavare borde bestämmas för manlig rektor till 65 levnads- och 30 tjänstår samt för lärarpersonalen, husmodern och översköterskan till 55 levnads- och 25 tjänstår eller samma tid, vid vilken ämneslärarinna vid blindundervisningsanstalterna ägde rätt till hel pension. Manlig rektor borde sålunda upptagas under punkten h), första lärarinnan, ämnes- och slöjdlärarinnorna, husmodern och översköterskan under punkten a) i 5 § av pensionslagen.

Samtliga de ifrågasatta ändringarna i den civila pensionslagen hava föreslagits att träda i kraft den 1 januari 1922.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Vad först beträffar de ändringar i pensionslagen, som betingas av de i ovanberörda proposition nr 276 föreslagna provisoriska undantagsbestämmelserna beträffande pensionsförhållanden för vissa befattningshavare inom den civila statsförvaltningen, äro dessa, såsom i statsrådsprotokollet framhållits, huvudsakligen av formell natur. Riksdagen har numera på hemställan av bankoutskottet bifallit nyssnämnda proposition; och har utskottet vid granskning av här föreliggande förslag icke funnit anledning till erinran mot detsamma.

Utskottet.

Vidkommande härefter förslaget om pensionsbestämmelser för befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte tillåter sig utskottet erinra, att statsutskottet den 30 sistlidna maj avgivit utlåtande rörande stat för nämnda anstalt (nr 149) och därvid i de avseenden, som kunna inverka på det här föreliggande förslaget, tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen har numera bifallit utskottets hemställan.

Mot det förslag, som av Kungl. Maj:t i nu förevarande proposition framställts rörande särskilda pensionsbestämmelser för vissa befattningshavare vid anstalten, har utskottet icke funnit anledning till erinran. Under åberopande av det anförda får utskottet sålunda hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

2:o) I en till riksdagen avlåten, den 18 mars 1921 dagtecknad proposition, nr 297, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen

*Ang. viss
ändring i den
för lands-*

*hövdingarna
gällande
avlönings-
staten.*

bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, med ändring av vad i gällande avlöningsstat för landshövdingar stadgats i fråga om pensionens storlek, besluta, att pensionsunderlaget för landshövding, som erhåller avsked efter ingången av juli månad 1921 skall utgöra 8,496 kronor.

Förslaget är, såsom av statsrådsprotokollet framgår, föranlett dels av den utav riksdagen numera antagna nya löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk, dels ock av de förslag rörande av löneregleringen betingade ändrade pensionsförhållanden, som av Kungl. Maj:t i särskilda propositioner till innevarande riksdag framlagts. Det föreslagna pensionsunderlaget för landshövdingarna är avsett att provisoriskt gälla, intill dess den under utredning varande frågan om reglering av ifrågavarande befattningshavares löner och pensioner kan komma att bli avgjord.

Vid granskning av Kungl. Maj:ts förslag har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

*Ang. tilläggs-
pension åt
föreståndar-
innan för den
med drottning
Sofias stiftelse
förenade
vårdanstalten
för blinda med
komplicerat
lyte.*

3:o) I en till riksdagen avlåten, den 25 februari 1921 dagtecknad proposition, nr 248, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att föreståndarinnan för den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte fru *Elisabeth Anrep-Nordin* må, utöver den pension som må tillkomma henne från dövstumlärnarnas pensionsanstalt, från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin befattning i stiftelsens eller statens tjänst, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig tilläggspension till sådant belopp, att pensionerna sammanlagt uppgå till 4,000 kronor för år.

Av utredningen i ärendet inhämtas, bland annat, att fru Anrep-Nordin genom riksdagens beslut tillerkänts delaktighet i dövstumlärnarnas pensionsanstalt med ett delaktighetsbelopp av 3,000 kronor och på grund härav har rätt till hel pension från nämnda anstalt med 2,250 kronor årligen vid uppnådda 60 levnads- och 30 tjänstår. Enligt pensionsanstaltens reglemente är emellertid tjänstinnehavare skyldig att avgå från tjänsten, så snart rätt till hel pension förefinnes, vederbörande skolstyrelse likväl obetaget att medgiva tjänstinnehavaren tillstånd att även därefter kvarstå i tjänsten, dock ej längre än till fyllda 65 levnads-

år. Enligt vad skolöverstyrelsen meddelat, uppnådde fru Nordin den 21 april 1921 en levnadsålder av 64 år.

I statsrådsprotokollet har vidare erinrats, att Kungl. Maj:t, i samband med avlåtande av förslag till ordinarie stat för den nya vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, vilken är avsedd att övertaga den verksamhet, som hittills bedrivits av Sofiastiftelsens vårdanstalt, föreslagit riksdagen dels föreskriva, att i fråga om skyldighet för befattningshavare vid anstalten att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall för anstaltens ordinarie befattningshavare gälla vad i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension eller eljest är vid tiden för de nya lönestaternas ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat, dock att såsom pensionsunderlag för rektor skola gälla de belopp, som finnas angivna i anm. 2 till utgiftsstaten för anstalten, dels ock förklara, att föreståndarinnan för den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för nyssnämnda blinda fru Elisabeth Anrep-Nordin må, därest så provas lämpligt, utan hinder därav att hon redan överskridit den i lagen om civila tjänstinnehavares rätt till pension stadgade pensionsålder, kunna förordnas såsom rektor vid anstalten, dock högst intill utgången av år 1922.

Förenämnda pensionsunderlag för kvinnlig rektor har uti anm. 2 till statförslaget satts till 4,000 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har skolöverstyrelsen gjort framställning rörande fru Nordins pensionsförmåner och därvid anfört, bland annat, att då fru Nordin den 21 april 1921 uppnådde 64 års ålder och sålunda överskridit den pensionsålder, som i allmänhet gällde för kvinnliga befattningshavare inom undervisningsväsendet, rättvisa och billighet syntes kräva, att henne av statsmedel bereddes pension från och med månaden näst efter den, varunder hon avginge från befattningen, och detta oberoende av om hon inträdde i statstjänst. Härutinnan hade full enighet rått mellan de sakkunniga, som berett frågan om statens övertagande av den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten. Pensionen syntes böra fastställas till samma belopp, som kunde varda stadgat för kvinnlig rektor vid nu ifrågavarande anstalt, enligt ovan angivna förslag 4,000 kronor.

Överstyrelsen har vidare framhållit betydelsen av att möjlighet hölles öppen att åt fru Nordin kunna uppdraga att leda anstaltens verksamhet, tills överflyttningen till Lund kunnat försiggå.

Departementschefen har för sin del anslutit sig till syftet med skolöverstyrelsens förslag.

Utskottet.

Utskottet tillåter sig erinra, att statsutskottet den 30 sistlidna maj avgivit utlåtande (nr 149) över Kungl. Maj:ts förslag beträffande stat för blindanstalten i Lund och därvid i huvudsak biträtt Kungl. Maj:ts framställning i detta avseende, liksom utskottet tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om rätt för fru Nordin att utan hinder av den civila pensionslagens bestämmelser kunna under viss tid förordnas till rektor vid anstalten. Riksdagen har numera bifallit, vad utskottet hemställt.

Vad angår det här föreliggande förslaget om beredande åt fru Nordin av en tilläggspension till sådant belopp, att densamma jämte henne tillkommande pension från dövstumlärnarnas pensionsanstalt uppgår till 4,000 kronor för år, har utskottet på de i statsrådsprotokollet anförda skälen funnit sig böra biträda detsamma.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må
av riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 juni 1921.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Öhngren, Vindahl, Wigforss, Walles, Söderbom, Bodin* och *Andersson* i Hägelåkra samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Sommelius, Ryberg, Wikström, Bäcklund* och *Lovén*.